

Latweeschu Nwises.

Nr. 8. Zettortdeenâ 24tâ Webruar 1844.

Padohms, woi buhs eet par ffohlmeistereu, woi ne.

(Skattees Nr. 7.)

Woi tad Tu pateesi dohma, mihlais Schmauga, ka ar to ween wiß irr padarrihts, ja behrns proht lassiht un rakstiht un rehkinahst? Kas irr ta lassischana un ta rakstischana, kam schihs sinnaschanas derrigas? Tak us ne fo zittu, kâ us to, zittu lauschu dohmas labbaki saprast un sawas dohmas kreetni falikt. Runnahst wahrds ahtri isstreen no muttes un ahtri tahds nosuhdahs, bet rakstihst wahrds brihscham ilgi rinkojahs eelsch galwas, eekam to dabbusi us papihri nolikt; eekam sawas dohmas noraksti Tu ilgi to leetu greefi us weenu un us ohtru pussi, tapatt atkal ja ar prahtu lassih, Tu puhle sawu galwu weenadi un ohtradi saprast kahda gudriba, kahda sinnaschana, kahda pasneeschanahs woi johfoschanahs appaksch ta rakstiita, jeb drikketa wahrda noslehpta. Ur wahrdu fazzihst: ffohlmeisteram buhs behrnam prahtu atwehrt, prahtu islohziht us garrigahm, neredsamahm leetahm, tur spreest, tur apfert, fur arri ne warr pee-eet klahst ar swarru swert un ar ohlekti mehroht; ja ffohlmeisters ne proht behrnam prahtu atwehrt, tad winsch mas fo ffohlmeistere ammatam derrigs. Gudribas sehflu tam buhs cemest eelsch behrnu dwehselehmi, kas tur dabbujusi fakni eemest garrigus auglus ness. Woi Tu saprohti, mihlais Schmauga! fo taggad rakstiju? Ja to saprohti, tad Terwim weegla galwa, jo naw mannim isdeweess, Terwim to islikt ittin gaischi un skaidri, fo Terwim gribbeju isstahstihst. Kaut jelle Tu saprastu wahziski, bet ne tã, kã dasch scho wallodu proht, kas kall silbas un wahrbus kohpã, ka smeekli nahk klausotees tahdu runnajam; ne — kaut Tu scho wallodu saprastu skaidri. Zil es Terwitad jauki war-

retu pamahziht un Tu pateesi atsihtu zil gruhts ammatas ffohlmeistere ammatas irr. Nedsi Schmauga, Wahzu wallodu Terw waijaga par makti prast; lai turr Wahzeeschi rohkas biffes kullè un lai smeheke ziggarinus, bet — gudra tauta, ta Wahzu tauta irr. Ja Tu ne prohti Wahziski, tad eelsch ffohlah-mahzibahm Terw irr jamaldahs pa meegeem ween, pee rakstischanas, pee rehkinaschanas, pee dseedaschanas, pee wissahm ffohlah mahzibahm. Latweeschu walloda mums tahdas mahzibas naw farakstias, kã Wahzu walloda un arri gan tahdas ne farakstihst. Kas lai tahs raksta? Woi mehst tee Wahzeeschi? — Gruhti staigahst ar zitta zilweka sabbaeem. Zohs uswilzis Terwim tee leekahs ehrti jeb us kahju labbi buht, pastaiga gabbalinu — un sabbaks naw wairs tik labs, winsch sahk kahju speest woi schinni, woi tanni weeta. Tapatt irr tam, kas eelsch fweeschas wallodas gribb rakstihst. Mihlais Schmauga, schohs diwus wahrbus ahtri warr falikt kohpã, bet ja tam mihlam Schmaugam gribb isstahstihst sawu padohmu, tad grohsees, puhlejees, zil gribbi, ne kã! Ne sekkahs wiß. Wahzeescheem schis darbs, labbas ffohlah grahmatahs farakstihst Latweescheem, dikti gruhts darbs, un Latweeschi scho gruhtu darbu ne tik ne usnemsees. Irr mahziti Latweeschi, bet tik libds Latweetis mahzihst, tad winsch atmett to Latweeti nohst; winsch ne runna wairs Latwissi, winsch schinni walloda wairs ne raksta, un — ne wiffi to darra no kahdas gekkibas un lepnibas, ne — tee pawissam irr ismihjuschees ar sawu wallodu, to Latweeschu wallodu atmettuschi, wiinni par Wahzeescheem palikkuschi, un nu teem ta patte nelaimè, kas Wahzeetim irr, tee ne proht Latweeschu wallodu skaidri. — Es sinnu, fo dasch lassitajhs pee Terwim dohmahs, winsch dohma tã: Kalabb tad

ne prattifchu wallodu, es winnu prohtu deefgan, bet ta irr ta nelaiame: tee wahrdi, fo Wentespilneeks runna tee Zelgaweetim fweſchi, un tee wahrdi kas Jaun-Zelgaweetim ſinnami tee Leepajneekem fweſchi, un kad Illuſſineeks runna, tad Miſputneeks ne buht to ne ſaproht. Pee Wahzeefcheem atkal ſawadi: Schee ſfreen ar dampju ratteem un dampju fuggem par wiſſu paſauli, faeetahs ar ſaweem tautas-brahleem par mallu mallahm un no mallu mallahm, un iſmihjahs ar ſaweem fweſchadeem wahrdeem. Latweetis — ja wiſch ne paleek par Wahzeeti, pilſata ilgu laiku dſihwojis, jeb Wahzu-ſſohlās bijis, kahdu zellu wiſch dabbu iſeet? No mahjahm us muifchu, no muifchas us mahjahm; no mahjahm us pagafſta teeſu no pagafſta teeſas us mahjahm — ja daudi 3 woi 4 reis gadda wiſch eet us Leepaju, woi Zelgawu un tad, — arri wiſch ne dabbu daudi fo zittam runnaht: ka ſirgam, weſuma-beedreem, frohdsineekam, un — lai ſchis arri buhtu muttigs, arri maſa manta, maſs wallodas krahjums tam atlezz. Ra tur nu glahht? Nur lai tohs peederrigus wahrduſ dabbuht? Man dohmaht, wajjadſetu tohs nemt no ta kaimina, kam tee wahrdi irr, us atdoſſchanu. — Ta man bij ne fem. Gaddijahs man brauſſchana; zellohs leels wehſch un aiſgrahbj mannu zeppuri. Turru ſirgu un ſauzu tom wirſu: Wahziſſi, Latwiſſi, Kreewiſſi tam ſauzu wirſu, lai ſtahw. Ne ka! Maita rinko aſſi, eedur galwu kruhtis, ſperr un eet us preeſſchu. — Paleeku nu bes zeppures. Seemela wehſch, galwa falſt. Gebrauſſchu mahjas eelſcha, iſſſtahtu ſawu nelaimi un luhgſchohs zeppuri. Bet tahs zeppures fo man rahdija bija nejanſi piklainas; leeku weenu us galwu un ohtru, ne derr, ne eet kreetni us galwu, tahs woi leelas woi maſas. Te luhgſchohs ſaimneezei, lai man paleen laſſatu, to uſſeet us galwu. Schee ſakka: Wai miſſtafee, ka nu Juhs ar laſſatu galwu apſehjuſchi brauſſeet, Deews peedohd grehku! — daſch dohmahs, ka buhtu blehſchi Zums uſkrittufchi wirſu. Abildu: lai, lai, weſſeliba leelaka manta, nedſ zilweku teiſchana. Wan jaw pahrbrauſſchu ir ta, un ar daudi pa-

teizibu Zums laſſatu atſubtiſchu atpaſſat. Saimneeze atbild: kas par to laſſatu, lai Deews Zums tik palihds weſſeleem pahrbraukt. Brauſſchu nu — ; puhſch atkal wehſch, bet laſſats ſtahw zeeti, puhſch wehl niſnaki wehſch, laſſats ſtahw zeeti. — Te brauſſdams eerangu ſawu zeppuri! Druſzin tik melni ſpihd kahda weeta, dſilla ſneega; brauſſchu klaht, bet — ta patte nelaiame! Mans behrais ſperr atkal, ſfreen ka no dundureem reets, un kad wehl teeſcham par zellu eetu, ſfreen fruſtu fruſteem par Leeluppi, ka ſakkiſ no wannaga dſihts. Valikke zeppure ſneega un es pahrbrauzu ar laſſatu ap galwu rikſigi un weſſels us mahjahm. Mahjas pahrnahjis nonehmu laſſatu no galwas noht un galwa weſſela ſcho baltu deenu. Du redſ Schmauga! ta man dohmaht ar teem wahrdeem ar wajjadſetu darriht. Ja nahſ wehſch un ſchis Lew aiſdſenn to wahrdu no muttes noht, tad eij pee kaimina un nemm no ta, kahdi winnam tee wahrdi irr. Ta pee mums Zelgaweſſchi darra. Kahda ſeewa man ſazzija ta: lai wiſs buhtu, bet kam to krenkunk (Krankung) wiſch — prohti winnas wihrs — man darra? Kam wiſch manni dauſa un ſitt; lai nu arri lahbetu, aber kam wiſch manni ſitt? Zitta ſeewa, kas bija klahtu, arri tahdu nelaimi no ſawa wihra warr buht redſejuſi, ſazzija: kauſchana jaw naw krenkunk, ta jaw, ja gan maſ — irr beleidijunk — (Beleidigung) — ; gan drihs warretu ſazzihht, ka kauſchana irr — intenanzezunk — (Intenanzetzung) jeb arri ferrelezunk — (Berlegung). — To ne ſinnu ſazzija pirma ſeewa, bet tik daudi ſinnu, zitta ſeewa to ne buhtu iſturrejui, kas mannim irr jazeefch; zik es eſmu grehmeſees, kwehlejees, ſurgejees us preeſſchu tik u. t. j. pr. Daſch laſſitajs buhs noſmehejees par to ſeewu, kas ſazzijui, ka kauſchana eſſohts krenkunk, beleidijunk u. t. j. pr. un dihwani tahda walloda arri ſkam; bet fo buhs darriht, ja naw Latweeſcheem wahrdi, jeb ja tai ſeewai ja ne wairak ne bija wahrdi pee rohkas ar fo ſawas zeſchanaſ iſteikt? — Ko zittu darriht, ka no turrenes wahrduſ nemt, kur tohs warreja dabbuht. Tur arri bija daſcham warr buht fo paſmeetees, kad ſeemas laika man bija jabrauz

10 un 20 wesumeem garram ar fawu ar lakkatu apfeetu galwu, un dasch brauzejs — ja ne buhtu to behro sirgu un tahs kaminanas tà kà sishmejis, warr buht turklaht wehl buhtu isfauzees: schauj schihdam!! — bet kà jaw fazzju, wiss isgahje man par labbu. Tad nu mans padohms stahw, lai tas kam mas wahrdi eefsch sawas wallodas irr, no ta nemm, kam wairak to wahrdu irr. Raiba walloda no eefahkuma gan buhs, bet woi tad tee gudree Wahzeeschi, woi Kreewi sawadi darrijujchi? Lassi Wahzu grahmatu no 200 gaddeematpakkal zil ta raiba walloda, zil tur sweschi, no sweschahm tantahm nemti wahrdi eefsch Wahzu wahrdeem eekaisiti eefschâ, us pee Kreeweem scho baltu deenu tà irr. Lassi Latweeschu grahmatu no 200 gaddeem atpakkal, ja tur stahw rakstihst: gress girr sawschu peasts, tad arri mas warr sawrast ka to buhs lassihst tà: grehst irr kauschu pohst. Pa laikam, kad tee sweschi wahrdi wairs naw derrigi, kad tohs ar labbakem wahrdeem warr pahrmainsht jeb ismainiht, tad tohs leekus wahrdu atmett nohst un ta walloda paleek atkal skaidra. Tad nu Schmauga! Wahzu wallodu Tew wajjaga pawissam prast, zittadi Tew buhs par gruhti to skohlmeistera buhschanu pa gohdam iswest zaur.

(Zurplittam wairak.)

* Us no skummuschu firdi.

1.

Kam nofkumstees jell sirnin, kas tew spaida?
 Kur zekahs schahdas nopuhtas? —
 Kam lezz' til lohti, woi tew listens baida?
 Jeb mantas kohrums uemahzahs;
 Woi ne apsuhts tew launumi? —
 Tee bseinde gruhtu nelaini.

2.

Bet kad tu tihra, ne apsinnees launa —
 Kam nofkumsti tad behdulihst?
 Ja teescham, tad tas tewim buht par launa!
 Kad ne patihst schi pasaulihst.
 Jo preeks, un laimes weetina,
 Naw zittur kà til sirnuina.

3.

Ko palihds wiffas pasauls selts un manta!
 Kad wildams buhtu sakrahjis; —
 Jo uskattoht — kà taptu firds tad lausta —
 Kà paliktu tad nofkummis. —
 Bet taggad behdu stundinas,
 Skreen wehjam lihds us paleijas.

4.

Jell preezojees tad sirnin, kapeh3 gaidi?
 Redf fauliti kur spihgulo!
 Skatt pulkites, kà tewim smaيدا faldi.
 Tew wiffa dabba apmihlo;
 Us debbesi wehl nofkattees!
 Tad wiffas ruhpes mitteeses.

5.

Tad lihgsmojees jell zil ween speh3 un warri,
 Tew preeks un laime wiffur seed!
 Ja nofkumsti, tad dabba pretti darri,
 Ir putninsch preeka dseefnu dseed. —
 Tad pasaujees jell lihds ar to,
 Tam, kas tew miht un aplaimo.

Schul

Teesas fluddinaschanas.

Us pawehleschanu tahs Keiserifas Majesteetes, ta Natwaldineeka wiffas Kreewu Walstis ic. ic. ic., tohp no Dohbeles aprinka teefas zaur scho sinnamu darrihts, ka 22trâ Webruar f. g. pee tahs paschas teefas to bijuschu Leelas Sefawas pagasta teefas srihweri Jakob Freudendorff wairaksohltajam deensstâ issohlihts. Zelgamâ, tai 11tâ Janwar 1844. 1

(L. S.) Emil v. d. Kopp, pilskungs.
 (Nr. 98.) Uktuare Straus.

No Luttrinnes Krohna pagasta teefas tohp tas tai 1835tâ gaddâ no Kumberes Krimpju mahjahm isgahjis un pee Lufkumes pilfata peerakstihst wehweris Konrad Zusehlewiz, no ka lihds schimnelahda sinna naw atnahkusi, usaizinahts, 6 neddetu starpâ t. i. lihds 20tu Merz f. g. scheitan peekeittees; ja winsch to ne darritu, tad wianna schè pamestas mantas teem parradneekem par labbu, uhtruppè pahrdohs. Luttrinndâ, tai 7tâ Webruar 1844. 2

(L. S.) ††† Deeku Fritz, preechdetajs.
 (Nr. 85.) Badendiel, pagasta teefas srihweris.

No Luttrinnes Krohna pagasta teefas tohp tas kal-lejs Rewal, kas pee Luttrinnes fainneeka Ernest Peh-

tera peemahjojis, l'bet no ta gabda 1836 no semim it nelabdu sinnu naw dew's, usazinahts, 6 neddelu starpâ t. i. lihds 20tu Merz f. g. pee schihs teefas peeteiktees; ja winsch to ne darritu, tad winna scheitan pamestas mantas, nabbagu lahbei par labbu, uhtruppê pahrdohs. Luttrinnâ, tai 7tâ Webruar 1844. 2

(L. S.) ††† Peeku Fritz, peeschdetajs.
(Nr. 84.) Badendiel, pagastia teefas stihweris.

Wissi tee, kam kahdas taisnas parrabu prassischanas pee tahs atshatas mantas ta nomirruscha Klostereš fainneeka Dinne Jehlab Dinne buhtu, tohp usazinati, pee saudeschanas sawas teefas lihds 14tu April f. g. scheid peeteiktees, jo wehlaq neweenu wairs ne klau-sihs. Kloster Aisputtes pagastia teefa, tai 11tâ Webruar 1844. 3

††† Streije, peeschdetajs,
(Nr. 36.) Grening, pagastia teefas stihweris.

Zittas fluddinafchanas.

Us dsimtu muischu Puhri, Randawas kirspehlê, irr divi arrentu-muischinas ar schetru lauka wirtschapti, ta weena ar 30 no rewisora eemehrohtahm puhru-wee-

tahm, ta ohtra no 47 puhru-weetahm, katra ar wai-jadfigu lohpa inventariumu, no Turgeem f. g. us dauds gabdeem us arrenti dabbujani. Tee kam patiktu us schahm muischahm kontraktes taisiht, warr katru laiku pee muischas-waldischanas jeb pee pagastu teefas flaktakas sinnas dabbuht. Puhre, tai 1mâ Webruar 1844. 1

Bruchweris, kam labbas parahdischanas sihmes, warr dabbuht weetu Krohnamuischâ Kursite pee Sal-des. 3

Tam Leelas Eseres Grishwes krohgerim irr nakti tai 10tâ Webruar f. g. no stebdeles divi firgi is-sagti no ta weens tumschi bruhns no widdischka auguma 5 gabdi wezs, ar melneem sarreem, melnu asti, pakkal-kahjas ar masahm baltahm stihpi-nahm sihmetaš, un aste un sarri ne wissai kupli; un ohtrais breedis, arri no widdischka auguma 6 gabdi wezs, ar tumscheem sarreem, tumschu-asti, kas isgah-juschâ gaddâ nogreesti bijuschî. Tas, kas no scheem minnetem firgeem, Leelas Eseres Grishwes krohgerim Treugut taisnu sinnu warr doht, dabbuhs 10 rublus sudr. pateizibas naudas. 3

Naudas, labbibas un prezzu firguš us plazzi. Ribgâ, tanni 14tâ Webruar 1844.

	Subraba nauda.			Subraba nauda.	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
I jauns dahlberis gelbeja	1	33	I pohds kannepu tappe malsahts ar	1	—
I puhrs rudsu tappe malsahts ar	1	25	I — linnu labbasas surtes — —	1	70
I — kweeschu — —	2	—	I — — flitakas surtes — —	1	60
I — meeschu — —	1	—	I — tabaka — —	—	65
I — meeschu = putrainu — —	1	50	I — dselses — —	—	75
I — ausu — —	—	65	I — sweeka — —	2	40
I — kweeschu = miltu — —	2	50	I muzzu filku, preeschu muzzâ — —	8	—
I — bihdeletu rudsu = miltu — —	1	70	I — — wihtschnu muzzâ — —	8	25
I — rupju rudsu = miltu — —	1	30	I — farkanas sahlê — —	7	—
I — firnu — —	1	50	I — rupjas leddainas sahlê — —	6	—
I — linnu = sehklas — —	2	25	I — rupjas baltas sahlê — —	4	15
I — kannepu = sehklas — —	1	50	I — smalkas sahlê — —	4	—
I — kimmenu — —	5	—			

W r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas gubernementu augstas waldischanas puffed: Waldischanas=rathš A. Weitler.
No. 73.